

Theatermakers, biologen, Annemie Neyts en andere bricoleurs

KUNST / WETENSCHAP

Pascal Gielen & Kurt Vanhoutte over het *Wet-Art*-project van de Beursschouwburg, de uitgestoken tong van Einstein, het optimisme van Brecht en de Sokal-affaire.

De eeuwige puber onder de kunstencentra

Annemie Neyts. Het is telkens vreemd om deze mevrouw op te merken in de culturele milieus van Brussel. Sinds die verkiezingscampagne, ergens midden jaren tachtig, toen de 'geretoucheerde' politica Vlaanderen haar beste kant liet zien, kunnen we ons niet meer ontdoen van het 'ideaalbeeld Neyts'. Telkens wanneer je haar dan in levende lijve ziet, kan je niet anders dan vergelijken. Neyts in de platonische Ideeënwereld van de affiche en Neyts in het half verduisterde café van de Beursschouwburg. Het zijn twee beelden die nauwelijks met elkaar te verzoenen zijn. Wanneer je haar gezien hebt in het Beurscafé, kan je haar nog moeilijk in die campagne thuisbrengen. Maar ook omgekeerd, wanneer je haar kent van de affiche, is Neyts' verschijning in dit duistere stamminee haast onwerkelijk. Toch zat ze daar en niet eens toevallig. Als voorzitter van de raad van beheer van de vzw Cultureel Animatiecentrum Beursschouwburg opende ze een persconferentie over het nieuwe artistieke programma. Een symbolische daad misschien, want ook een persconferentie beoogt een ideaalbeeld te schepen van wat een kunstencentrum of een artistiek programma in werkelijkheid wil zijn.

De politica zat daar uiteraard niet om het programma toe te lichten, maar om een stand van zaken te schetsen. Paul Corthouts, jarenlang zakelijk leider van de Beursschouwburg, was met de jaarwisseling vertrokken om bij een eveneens Brusselse politica te gaan werken. Helaas van een andere strekking, moet Neyts gedacht hebben, want Paul deed het goed in de Beurs. Maar Marijke Vandebuerie zou het niet slechter gaan doen, wist de liberale ons te vertellen. De kersverse zakelijk leidster bevestigde daarop dat de Beursschouwburg de in-

geslagen weg met evenveel enthousiasme zou voortzetten. Het huis wil programma's blijven uitbouwen met de Brusselse context als uitgangspunt en tegelijkertijd in de artistieke spits van de avant-garde bijten. De schouwburg zal daarbij hardnekkig blijven werken met thema's of concepten waarrond een artistiek blok wordt verzameld. De ene keer kan dat thema een opmerkelijk artiest zijn, zoals Bernard van Eeghem, de andere keer een plek in de stad, zoals de Pantserstroepensquare.

De Beurs houdt op deze wijze het been stijf. Het is met name opmerkelijk hoezeer het programma van sommige Vlaamse kunstencentra een duidelijk inhoudelijk ankerpunt mist. Dat heeft allicht als voordeel dat je elke avond naar lieve lust in een grote theater- en danswinkel kan shoppen. Maar de vraag blijft, waarom nu juist voor bepaalde gezelschappen gekozen wordt. Omdat ze net een nieuwe productie hebben? Omdat ze toevallig op tournee zijn? Het begint er steeds meer op te lijken dat huizen als bijvoorbeeld de Vooruit en sinds één jaar 't Stuc een omnibusprogramma uitbouwen. Het aanbod krijgt veeleer karakter door wat het *niet* aanbiedt, dan door wat het wel toont. Met andere woorden: binnen een wel heel ruim kader is haast alles mogelijk.

Maar ook een optie als die van de Beursschouwburg kent zo zijn gevolgen. Door de keuze voor kunstenaars in overeenstemming te brengen met een concept, toont de selectie zich voor het publiek weliswaar zo helder als (onvervuild) water. Bovendien kan de programmator zich richten tot specifieke doelgroepen. De Beursschouwburg werkt in zekere zin als een laboratorium: men probeert duidelijkheid te krijgen door enkele factoren constant

te houden. Wanneer het concept stabiel blijft, ontstaat een voortdurende uitdaging voor artiesten en andere genodigden. Ze kunnen hun inventiviteit meten aan het thema. Maar de kritiek op deze formule is inmiddels even bekend: de kunstenaar wordt in een te strak keurslijf gedwongen en de programmator speelt voor kunstenaar. Het concept zou er ook vaak mooier uitzien dan het uiteindelijke resultaat. Of nog: indien alle Vlaamse kunstencentra op deze manier gaan programmeren, zullen vele gezelschappen er het bijtje bij moeten neerleggen. Wie niet binnen een thema past, loopt het gevaar uit de boot te vallen. De artistieke autonomie van de kunstenaar kan dan wel eens aardig aangetast worden.

Van deze bedenkingen leek Dirk Seghers alvast niet echt wakker te liggen. Met een harde modernistische logica kondigde de programmator aan dat *Spoken Word*, een ouder programma van de Beurs (zie *Etcetera* 58: *Schijnbeweging?*), definitief van de affiche werd geschrapt. Andere, meer gerenommeerde kunstencentra hadden naar verluidt de oude formule overgenomen. En inderdaad, dezelfde week nog kondigden affiches van Villanella *De Nachten* aan, een programma met performances, concerten en... *Spoken Word*. Het is zonder meer tekenend dat deze reeks kon doorgaan in een groot huis als deSingel. Het artistieke reilen en zeilen blijkt niet aan het determinisme van de vrijmarktlogica te ontsnappen. Wanneer de groten adapteren, moeten de kleintjes zich anders profileren. Een kwestie van productdifferentiatie of gewoon van overleven? Artistiek vertaald heet het 'een verantwoorde plaats in het kunstenvormingsland opnemen'. Wat de anderen doen, moeten wij niet meer doen. *Nega-*